

Міністерство освіти і науки України

Національна академія наук України

Мала академія наук України

Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»

Секція
«Академічна й університетська наука»

Збірник наукових праць
за матеріалами

Всеукраїнської науково-практичної конференції
«Сучасні рецепції світоглядно-ціннісних
орієнтирів Григорія Сковороди»

02 грудня 2022 року

Том 2

Полтава 2022

ОСОБЛИВОСТІ ОБ'ЄМНО-ПРОСТОРОВОГО ВИРІШЕННЯ БУДІВЕЛЬ ГРОМАДСЬКОЇ ОБРЯДОВОСТІ

Кремаційна архітектура – це складова частина інфернальної архітектури (у перекладі з іспанської "inferno" - потойбічний світ), що бере свої початки з доісторичних надгробних горбків, єгипетських пірамід.

Кремація застосовувалася у багатьох давніх цивілізаціях переважно азіатських. Згідно з легендою, після смерті Будди Гаутами, його тіло було кремоване, верстати праху були поміщені в особливі меморіальні будівлі - ступи в різних частинах Індії. У Китаї роль ступ виконували споруди особливої форми - пагоди, що послужили зразком для буддійських споруд у В'єтнамі, Кореї та Японії. Стрімке зростання мегаполісів у всьому світі з їхньою довжиною, щільністю забудови та лавиноподібним зростанням населення породжує проблему створення адекватних умов та місць поховання померлих.

Істотне скорочення площ, відведених під місця поховання (цвинтаря), і очевидна секуляризація суспільства призвели до різкого збільшення кількості кремацій у багатьох країнах. Так у Японії, через брак крематоріїв, почали будувати спеціальні готелі для померлих, які (померлі) чекають своєї черги на кремацію часом до 2-х тижнів. Не можна не враховувати і порівняльну дешевизну кремації. Усе це призводить до значного збільшення зростання кремаційних споруд, у своїй відбувається переосмислення змісту місця прощання з покійними. Перед архітекторами постає завдання пошуку образної виразності кремаційної будівлі, її архітектурно-художньої своєрідності та розробки певного стилю для кремаційних будівель різного типу. Цьому значною мірою сприяє застосування інноваційних технологій у будівництві та використанні сучасних матеріалів, що враховують, насамперед, питання та екології та захисту навколишнього середовища. Найкращі крематорії, які явно різні в елементарних аспектах, були побудовані зовсім недавно. Проект крематорію Казе-но-Ока, побудованого в 1996 році, відомого японського архітектора Фуміхіко Маке виник у результаті реакції на два види крематоріїв: перший це просто будівля з печами, де відкриваються скляні двері та розміщується труну, а скорботні чекають у кімнаті; другий це величезна як автовокзал будівля, де кремація йде одна за одною і займає близько години — цей механізований спосіб не дають людям часу подумати про покійного та заспокоїтися. Фуміхіко Маке хотів зробити інший крематорій, де люди могли б задуматися про вічне. Місце мало відповідати певним характеристикам, оскільки це дуже важливе місце для скорботних.

«Це не центр образотворчих мистецтв чи музей, це щось тісно пов'язане із повсякденним життям простих людей. Але кремація чи похоронна служба – незвичайний випадок для простих людей. Це ключовий момент у розумінні крематорію. Він не повинен бути дуже легким чи відкритим, тому що тоді він стає спортивним клубом. Місце потребує певної тиші. Не сказати, що це має бути приємним місцем, але водночас простір має бути спроектований так, щоб дати можливість замислитися та провести час».

Для японського ритуального процесу шлях чи подорож важливіше, ніж досягнення певного місця. Саме тому архітектор вирішив спроектувати крематорій як послідовний маршрут, який стає лише одним коротким подорожжям від прибуття до від'їзду. Маки запропонував місце, де скорботні могли б знайти мир з проходженням маршрутом і шанобливо, з усіма релігійними церемоніями, проводити своїх коханих.

Рисунок 1 – Крематорій Казе-но-Ока, Японія

Крематорій «Ліс Медитації» архітектора Тойо Іто, збудованого в Какамігахарі, Японія у 2006 році, є унікальною спорудою із структурного залізобетону. Новизна конструкції полягає в її бетонному даху, що набігає, який підтримується елегантними колонами. Кожен вигин даху був ретельно продуманий і розрахований відповідно до необхідної вистій стель внутрішніх приміщень. Це дозволило розширити вид на озеро поряд із будинком із застаканих залів.

Рисунок 2 – Крематорій «Ліс Медитації» Японія

«Паруючи» над ландшафтом величезний хвилястий дах вкриває всі церемоніальні функції крематорію: три зали очікування, дві кімнати для перевдягання, зал із шістьма крематорами та дві кімнати для спеціальної церемонії (після того, як останки спалені, члени сім'ї використовують великі палички для їжі, щоб витягнути кістки з попелу і помістити їх у урну).

Єдиний в Києві крематорій (вул. Байкова, 16, на території Байкового кладовища) побудували в 1975 році. Його архітектором був Авраам Мілецький. До співпраці він запросив двох художників-монументалістів Аду Рибачук і Володимира Мельниченка. Спільними зусиллями вони розробили проект «Парк пам'яті». За планом в комплекс входили: адміністративна будівля, паркова зона, величезне водне дзеркало, Стіна пам'яті, крематорій і колумбарій.

Зовні будівля виглядає, як дві велетенські ракушки повернуті спиною один до одної. В них знаходяться поховальні зали, де родичі та друзі можуть попрощатись із померлим. А

безпосередньо печі крематорію знаходяться під землею.

Як було зазначено вище, біля будівлі крематорію мало бути, озеро і Стіна пам'яті, але як це вже традиційно для України, все, що можна побачити поряд — це проросла між кам'яними плитами трава і голі стіни.

В плані проекту комплексу Стіна пам'яті — це бетонна стіна протяжністю в 213 м з барельєфами виконаними з арматури. Це мали бути різноманітні сцени з життя людини, сцени на тему Великої Вітчизняної війни, міфічні сцени і т.д. Метою її створення було відвернення уваги людей від їх горя, спрямування її на більш глобальні проблеми людства.

Рисунок 3 – Крематорій в Києві

Дизайнерські архітектурні студії, при комісії фонду Фенікс, модернізували покинутий цвинтар та побудували електричний крематорій Махапрашанам в Індії (2015 р.).

Дизайнери спроектували інфраструктуру відповідно до індуїстської філософії, де мета життя виконується у 16-фазному процесі, що називається Шодаша Самскарас. Завершальним етапом є мокша, в якій індивід досягає стану кармічної досконалості і звільняється від циклу життя. Антешті Самскара, заключний етап життя, — це похорон, який поділяється на п'ять послідовних частин: підготовка, кремація, жалоба, очищення та поминання. Комплекс Махапрашан відповідає цим ритуалам, слідуючи яким, оплакують померлого і водночас святкують визволення померлого від земного життя. Створено серію павільйонів та похоронних вогнищ — перші з яких призначені для комфорту та усамітнення близьких, — останні відкривають небо, щоб проводити померлих у прощальний шлях.

Рисунок 4 – Крематорій Махапрашанам в Індії

Висновки. При проектуванні об'єктів громадської обрядовості аналізується інноваційний підхід до створення спеціальних місць для церемоній та інтеграції кремаційних споруд до міського середовища.

На об'ємно-просторове вирішення кремаційних будівель та комплексів впливає авторська інтерпретація форм, масштаб споруди, будівельними та оздоблювальними матеріалами, ландшафтом, використанням інноваційних технологій та національними особливостями населення.

Однак акцент робиться на створення крематоріїв не як культових споруд, а формування кремаційних комплексів як громадських будівель, що органічно вписуються в архітектуру сучасних міст.

Література

1. Ігумнов, А. В. Аналіз азіатського досвіду проектування сучасного крематорію XXI століття / О. В. Ігумнов. - Текст: безпосередній // Молодий учений. - 2018. - № 38 (224). - С. 187-192. - URL: <https://moluch.ru/archive/224/52696/>
2. Веб-ресурс <https://my-kyiv.com/city/kyivskij-krematorij-istoriya-ta-nezvichajna-arhitektura-28665.html>